

ויקרא

לול טעות, שהקב"ה, יקבל מנוחה מריח הקרבן, שזה לא יתכן כלפי שמיא, ולכן פירש ש, ריח ניחוח היינו, נחת רוח, הבאה מזה ש, אמרתי ונעשה רצוני.

אבל פירושם צ"ע, דאת"ל שכוונת רש"י לשלול טעות זו (שהקב"ה, יקבל מנוחה מריח הקרבן) – הו"ל לפרש זאת בפעם הראשונה שמצינו בקרא הלשון "ריח ניחוח" גבי קרבן, בקרבנות נח, כ- מסופר בקרא⁴ שאחרי המבול בנה נח מזבח והעלה עליו עולות, "וירח ה' את ריח הניחוח"⁵ – ושם לא פרש"י כלום⁶. ואדרבה: כיון ששם מפורש, "וירח ה' את ריח הניחוח", הרי הצורך לשלול טעות זו (שהקב"ה, יקבל מנוחה מריח הקרבן) הוא גדול יותר.

לכאורה יש לחלק בין הלשון "ריח הניחוח" בפ' נח ולשון זה שבפרשתנו (ופ' תצוה), כי מ"ש שם "ריח" הניחוח יש מקום לפרש דהיינו כלפי נח (שהרי לא נאמר שם "ריח ניחוח לה"), והפירוש

א. בכ"כ מהקרבנות שהלכותיהם נתפרשו בפרשתנו נאמר שהם "ריח ניחוח לה", ובפעם הראשונה – בדין עולת בקר (הקרבן הראשון שבפרשתנו) – פרש"י "ניחוח, נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני". וכן לעיל בפ' תצוה ב- קרבנות שבעת ימי המילואים, שנאמר שם³ (בהקרבת האילים), "ריח ניחוח", פרש"י "ריח ניחוח, נחת רוח לפני ש- אמרתי ונעשה רצוני".

וכתבו מפרשים, שכוונת רש"י לש-

(1) א, ט.

(2) לשון זה מקורו בספרי שלח (טו, ז. שם, יא, קרח יח, יז), פינחס (כח, ח). – בתוי"ב פרשתנו כאן (וכן לקמן א, יג. יז) הובא רק, "ניחוח לשם נחת רוח", וכ"ה בזבחים (מו, ב), וברש"י שם ד"ה הנחת רוח (הובא גם בראים כאן). נחיר לפני הקב"ה שאמר ונעשה רצוני.

(3) כט, יח. שם, כה "לריח ניחוח". ועד"ז בהעש"י – צו ח, כא. שם, כח.

(4) משא"כ ב, פ"ר (תצוה שם, יג. צו שם, טז), וראה לקמן הערה 35.

(5) שם, יח. ועד"ז שם, כה.

וצע"ק טעם ההכפלה דפירוש זה. ואינו דומה לכא' לפרש"י פרשתנו שלא סמך על פ' תצוה, משום שבא בהפסק כמה פרשיות, וכן פרש"י שלח (טו, ג), ופרש"י פינחס (כח, ח).

וי"ל מפני שאיל הא' הי' עולה שכולה לגבוה (תצוה שם, יח), משא"כ איל הב' שהי' שלמים (רש"י שם, כב). ועד"ז יש לברר טעם הכפלת הפירוש במקומות הנ"ל, שהוא מפני החידוש שבכ"א מהם, דבפ' תצוה מדובר בקרבנות המילואים, משא"כ הקרבנות דפ' ויקרא, ובפ' שלח החידוש שקאי על "לפלא נדר או בנדבה" (ראה לקמן הערה 27), ובפ' פינחס – בקרבנות ציבור. ואכ"מ.

(6) רא"ם כאן. וכן בפ' תצוה שם (יח). ועוד.

(7) דהא כתיב (תהלים ג, יב), "אם ארעב לא אומר לך" (רא"ם שם). וראה מנחות בסופה. ספרי פינחס שם.

(8) נח ח, כ.

(9) שם, כא.

(10) משא"כ הראב"ע שעמד ע"ז בפ' נח שם, ומפרש "חלילה וחלילה להיות השם מריח . . רק הטעם שקבל העולה וישרה לפניו כאדם שמריח ריח טוב". וראה גם תרגומים שם. ועוד. – וראה ת"ש פרשתנו במילואים (ע' רעז ואילך).

(11) ובפרט שלעיל גבי הבל נאמר (בראשית ד, ד) "וישע ה' ג"ג", וברש"י שם "יירדה אש ולחכה מנחתו".

וא"כ אין מקום לומר ש"ריח" זה הי' "ניחוח" לנח.

ועפ"ז — למה לא פירש רש"י בפ' נח ש"ריח ניחוח" היינו "נחת רוח".

ב. ולכן נראה לבאר כוונת רש"י, דזה מובן ש"ריח ניחוח" לא קאי על ההנאה מהריח הגשמי של הקרבן, אלא הכוונה היא לההנאה ("נחת") ותענוג הבאים על ידי הקרבת הקרבן,

ולכן אין רש"י צריך לפרש בפ' נח מהי ה"נחת רוח" של קרבנות נח, כי מובן בפשטות, שכאשר יצא נח מן התיבה לאחר המבול (שאו שחת ה' כל בשר) הי' אצלו "נחת רוח", וזה הי' תוכן הקרבת קרבנותיו לאחר המבול, לבטא רגש תודה ו"נחת רוח" שלו, וכמים הפנים לפנים" הרי הבעת התודה והכרת הטוב דנח גרם כביכול "נחת רוח" למעלה, ש"וירח ה' את ריח הניחוח", "ניחוח" כלפי שמיא, שקרבנותיו של נח פעלו כביכול למעלה "נחת רוח" ("וירח ה' את ריח הניחוח"), ועד שכמפורש בכתוב, ע"י ש"וירח ה' את ריח הניחוח" אמר ה' "לא אוסיף לקלל עוד את ה' אדמה גו'" (וכפל הדבר לשבועה, כפ' רש"י שם) — היפך חרון אף של-מקום שהי' לפניו, בעת המבול.

אבל כאן בפ' קרבנות, שבה נתפרשו מצוות של כמה קרבנות, והכתוב מדגיש שקרבנות אלה גורמים "נחת רוח" למעלה — אינו מובן: מה נשתנו קרבנות מכל מצוות התורה¹⁶, שרק אצלם מפורש ש-

של "ריח (ניחוח)" הוא שאצל נח הי' ריח קרבנותיו¹¹, "ריח ניחוח"¹²; משא"כ בפ' תצוה ובפרשתנו שנאמר "ריח ניחוח לה", הוצרך רש"י לפרש ש"ריח ניחוח לה" היינו "נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני".

אבל מובן שביאור זה אינו מספיק:

א) אם עיקר דיוקו של רש"י כאן הוא ממש"נ "ריח ניחוח לה" (כי לא יתכן שהקב"ה "יקבל מנוחה מריח הקרבן"), הו"ל להעתיק תיבות אלו בהד"ה, ואילו רש"י מעתיק רק תיבת "ניחוח", ולא ה' תיבות "ריח לה"¹³!

ב) אדרבה, שם מפורש (כנ"ל) "וירח ה' את ריח הניחוח", שפשטות משמעות הלשון היא¹⁴, ש(גם) כלפי שמיא הי' זה "ריח ניחוח".

ג) בכלל קשה לפרש ש"ריח ניחוח" קאי על הריח הגשמי של הקרבן, וכמו שכתבו המפרשים כאן¹⁵, שריח הקרבנות "ריח רע הוא כששורף הבשר עם העצמות", ולא רק שאין בזה "ריח ניחוח", אלא אדרבה, "נפשו של אדם קצה ברו"¹⁶,

¹¹ ומ"ש "וירח ה' את ריח הניחוח", היינו שקרבנותיו של נח נתקבלו אצל הקב"ה.

¹² ולהעיר מרלב"ג תצוה (כט, מא) "לריח ניחוח אשה לה", אחשוב שהרצון בזה הריח החזק לעורר המקריב הקרבן להתבונן בענין הקרבנות כו'.

¹³ ובפרט שהד"ה ברש"י תצוה שם הוא "ריח ניחוח" ("לריח ניחוח"), וכ"ה ברש"י שלח ופינחס שם — אף ש"נחת רוח" הוא הפירוש רק של תיבת "ניחוח" (וראה תוי"כ וגמ' שבעה ע"ב, 2) ואכ"מ.

¹⁴ דאם הכוונה רק שקרבנותיו נתקבלו כו', הו"ל "רישע ה'", כנ"ל הערה 11.

¹⁵ באר מים חיים (לאחי המהר"ל) ודבק טוב (וכן בפ' תצוה שם). — וראה מ"נ ח"ג פמ"ה.

¹⁶ לשון הבאר מים חיים כאן, ע"פ רש"י פרשתנו א, יז ד"ה בכנפיו (מויק"ר עה"פ — פ"ג, ה).

¹⁶ וי"ל שווה הטעם שלא העתיק רש"י בהד"ה כאן תיבת "ריח" (ראה לעיל הערה 13), להדגיש, שעיקר השאלה כאן היא — מהי ה"נחת" המיוחדת בקרבנות. ועצ"ע.

ופשיטא שאין שייך לומר שהקב"ה נהנה משריפת הקרבנות, ותמוה לאבד ממנו של ישראל ללא תועלת¹⁹.

ויש לומר שזוהי כוונת רש"י במה שכתב „נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני“, שאכן זוהי כל הכוונה בענין הקרבנות (שלא נראה בזה שום תועלת), שהאדם יקריב את הקרבן אך ורק מפני שזהו רצונו ית', ותו לא. כלומר: אין ה' פירוש שיש בזה תועלת אלא שהאדם אינו יודע מהי, וכשמקריב קרבן מאמין שיש תועלת בזה, אלא שכל התועלת בהקרכת הקרבן הוא רק זה שעושה רצונו ית'.

וזהו גם הענין המיוחד שבקרבנות, שרק בהם נאמר „ריח ניחוח לה“, ולא בשאר המצוות, כי רק בקרבנות יש „נחת רוח“ ו„הנאה“ מיוחדת למעלה מזה ש-קיום המצוות הוא אך ורק מפני זה ש-„אמרת“.

ד. אלא שעדיין אין זה ביאור מס-פיק, כי לכאורה מעלה זו, עשיית מצוה רק כדי לקיים רצונו ית', ישנה גם ב-שאר מצוות הנקראות „חוקים“, כפרש"י²⁰ שחוקים הם „דברים שאינן אלא גזרת מלך בלא שום טעם“²¹.

(19) ואע"פ שמצינו קרבנות גם לפני מ"ת (בקיין והבל, נח, מנחת דהאבות וכו'), ונתקבלו אצל הקב"ה – י"ל, דכוונת הקרבנות לפני מ"ת היא מצד האדם, שהי' בהם ביטוי למסירה ונתינה של (רכוש) האדם להקב"ה, ואות הכרה ותודה וכי"ב: והשאלה שבפנים היא (א) מדוע ציווה ה' על קרבנות ע"י איבוד ממון דיוקא (ולהעיר ממתנות כהונה ולוי): (ב) ועיקר – בתורה מודגש שקרבנות הן צורך גבוה (ראה לקמן סעיף ה).

(20) בשלח טו, כו. וראה גם רש"י תולדות כו, ה. אחרי ית, ד. קדושים יט, יט. ר"פ חוקת. ועוד.

(21) אבל אין להקשות למה לא מנה רש"י (ראה במקומות שבהערה הקודמת) קרבנות בין הדוגמאות

גורמים נחת רוח להקב"ה²²? שהרי זה מובן שהנח"ר שבקרבנות אינה אלא מזה שבזה עובד האדם את בוראו²³, והרי עבודת הש"ת היא ע"י כל המצוות כולן, ומדוע לא נתפרש בשאר מצוות שקיומן גורם „ריח ניחוח לה“ (או כי"ב)?

וקושי זה בא רש"י ליישב בפירושו על „ניחוח“, „נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני“ – שה„ניחוח“ („נחת רוח לפני“) המיוחד בקרבנות הוא בזה שיש כאן אופן מיוחד בקיום המצוות, „ש-אמרתי ונעשה רצוני“ (שענין זה לא מצינו בשאר מצוות), כדלקמן.

ג. ויובן זה בהקדם תמ' כללית ב-ענין הקרבנות, שהרבה מפרשים (כולל פשטנים²⁴) מבארים מהו הטעם והתועלת בענין הקרבנות, שהאדם מביא בהמה ומקריבה (חלקה או כולה) ע"ג המזבח, ואילו בפרש"י לא מצינו לכאורה ביאור במהות מצוה זו.

ואע"פ שרש"י בפירושו עה"ת אין דרכו (ע"ד הרגיל) לבאר טעמי המצוות (כי אין פרש"י ספר של טעמי המצוות, אלא בא רק ליישב פשוטי המקראות) – הרי נוסף ע"ז שקרבנות אינם מצוה פרטית אחת או אחדות אלא כוללים מצוות רבות, וגם באיכות, קרבנות הם ענין כללי ביותר, שזוהי העבודה במשכן ומקדש (מקום השראת השכינה) – הנה עוד זאת בנוגע לקרבנות, שאין השאלה רק „מה טעם“ למצוה זו, אלא שלכאורה הוא ענין היפך הטעם (ונגד השכל), ששורפים בהמה (או חלקה) ללא תועלת – שהרי אין להאדם כלום משריפה זו,

¹⁶ ראה ע"ד החסידות – לקרי"ת ר"פ פינחס.

סידור עם דא"ח (לג, סעיף ג). ועוד.

¹⁷ ראה באר יצחק על פרש"י כאן.

¹⁸ ראה ראב"ע ריש פרשתנו. רמב"ז פרשתנו

א, ט. ועוד.

(א) נחת רוחו של הקב"ה היא לכאורה מזה שהאדם קיים ועשה רצונו ית', ו- הול"ל, "שאמרתי ועשיתם רצוני" (וכיו"ב) — ולא, "ונעשה", שהוא לשון המורה על ה"נפעל" ולא על ה"פועל"?

(ב) כיון שעיקר ההדגשה היא, "ונעשה רצוני", למה נקט רש"י בתחילת לשונו, "שאמרתי", ולא לשון של ציווי או גזירה — "שצוית", "שגזרת" וכיו"ב?

[ואין לתרץ שזהו מפני שהמדובר כאן (בפרשתנו) בקרבנות נדבה²⁴ (כפרש"י עה"פ²⁵ "כי יקריב" — "בקרבת נדבה דבר הענין"), שהרי לעיל יב' תצוה שם מדובר בקרבנות חובה (שנצטווה משה להקריב בשבעת ימי המילואים) ומ"מ כ' רש"י שם, "שאמרתי". וכן לקמן בפ' פינחס²⁶, ב"ריח ניחוח" שנאמר גבי קרבן תמיד, כותב רש"י, "שאמרתי ונעשה רצו- ני"²⁷].

וניל, שבדיוק לשון זה כוונת רש"י לבאר החידוש שבקרבנות לגבי כל ה- מצוות, אפילו החוקים:

לכאורה אפשר לומר, ע"פ מ"ש ה- רמב"ן²² בנוגע לחוקים, ש"אין הכוונה בהם שתהי' גזירת מלך מלכי המלכים בשום מקום בלא טעם. . רק החוקים הם גזירות המלך אשר יחוק במלכותו בלי שגילה תועלתם. . ומקבלים אותם ל- יראת המלכות. . אבל כולם בטעם נכון ותועלת שלימה", ועפ"י י"ל שזהו החי- לוק בין חוקים לקרבנות, שבחוקים, אף שקיומם ע"י בני ישראל הוא רק, "ליראת המלכות", שמקיימים גזרתו של הקב"ה מבלי לידע הטעם והתועלת שבוה, מ"מ מצד הקב"ה יש תועלת בכל חוק, משא"כ בקרבנות שכל ענינם הוא רק, "שאמרתי ונעשה רצוני", היינו שכל תוכנם הוא, "שאמרתי ונעשה רצוני" ותו לא, כנ"ל.

אבל — אין לפרש כן בפרש"י כי מפשטות לשון רש"י הנ"ל בנוגע לחוקים, בלא שום טעם" (ובמ"א²³ כתב על חוקים "שאינו טעם בדבר") — ולא, "שאינו טעמן ידוע"²³ וכיו"ב — משמע, שלשיטתו אין טעם כלל לחוקים (ולא רק שאין אנו יודעים הטעם שבהם), וא"כ שוב קשה, מה נשתנו קרבנות מכל חוקי התורה, ש- רק בהם נאמר, "ריח ניחוח לה"?

ה. ויש לומר בזה, ע"פ דיוק לשון רש"י, "נחת רוח לפני" שאמרתי ונעשה רצוני, שלכאורה:

(24) ומ"מ שייך ע"ז לשון, "ונעשה רצוני", כיון שרצונו ית' שיביאו קרבנות נדבה (ו"אמרתי" היינו תורת קרבנות נדבה).

(25) פרשתנו א, ב.

(26) כח, ח.

(27) ולאידך — בפ' שלח, שעיקר חידושו של רש"י שגם בלפלא נדר או בנדבה יש, נחת רוח לפני" (כמשנית בארוכה בשיחת ש"פ שלח תשכ"ח), מדייק רש"י, "שיהא נחת רוח לפני, ומשמשי, "שאמרתי ונעשה רצוני", כיון שאין המדובר בקיום ציווי השם (כמשנית שם).

על, "חוקים" (וראה רמב"ם סוף הל' מעילה, וכל הקרבנות כולן מכלל החוקים הן) — כי גם בינ (ועוד לפני מ"ת) הקריבו קרבנות, ואין יכולים למנות בזה את ישראל כו'.

(22) קדושים שם. וראה גם רמב"ן אחרי ית, ו (בסופו). תצא כב, ו. ראב"ע יתרו כ, א (בסוף הקדמתו לעשה"ד). — וראה רמב"ם סוף הל' מעילה וסוף הל' תמורה. ובארוכה מר"ג ח"ג פכ"ז. וראה לקמן ע' 174.

(23) תולדות וקדושים שם.

(23) כל' הרמב"ם סוף הל' מעילה.

(*) משא"כ בפרשתנו שלא נאמר בפירושו בקרא שקאי בקרבנות נדבה (ככפ' שלח שם), כ"א רק בפרש"י. ואכ"מ.

נפק"מ לו אם זהו בגדר „גזירה” או „אמירה” וכו', והתוכן הוא רק שכיוון שזהו רצונו, לכן רוצה האדם שרצונו ייעשה.

ו. עפ"י יש להוסיף ביאור בזה שלא נאמר בפרשתנו הלשון „ריח ניחוח” אלא בקרבנות עולה³⁰ מנחה³¹ ושלמים³², אבל לא אצל חטאות (מלבד חטאת היחיד³³) ואשמות.

בפשטות י"ל הטעם, דכיון שהחטאות ואשמות באים לכפר על חטא, אין לומר שזהו קשור עם „נחת רוח לפני”. ואע"פ שגם עולה מכפרת על עשה ולא הניתק לעשה³⁴, ועוד זאת, שנאמר „ריח ניחוח” גם בחטאת היחיד³⁵ – הרי מובן בפשטות, שיש לחלק בין הקרבנות הבאים לכפר על דברים קלים, שבהם אפשר לומר דזה שהאדם רוצה להביא קרבן לה' להתכפר ה"ז גורם „נחת רוח לפני”, משא"כ בעונות חמורים יותר³⁶, שאז גם כאשר נעשית כפרה ע"י קרבן, אין לומר שזהו ענין הגורם „ריח ניחוח לה” „נחת רוח לפני” מפני חומר הענין שעליו מכפר העון.

אלא שעדיין צריך ביאור (קצת), שהרי לקמן בפ' צו שוב מצינו חילוק כזה. שרק בקרבן מנחה³⁶ נאמר „ריח

הכוונה בחוקים שאין להם טעם היא, כדי להשריש בבני ישראל „יראת ה' מלכות”, שמקיימים מצוות אלו רק להיותן גזירת המלך. וא"כ יש בזה „תועלת” לאדם, שתהי' בו קבלת עול מלכותו. משא"כ בקרבנות מודגש שהם כביכול צורך גבוה, „אשה ריח ניחוח לה” (ועד שנקראים בכתוב³⁷ „לחמו” של הקב"ה), ולכן פרש"י שהכוונה בקרבנות צ"ל רק „שאמרת ונעשה רצוני”, היינו לא זה שהאדם מקבל עליו עול מלכותו ומצוותיו ומקיים גזירתו של מלך, אלא רק שרצונו של הקב"ה יתקיים, „נעשה רצוני” מאליו, כאילו אין כאן גברא עושה המצוה אלא הקרבן נעשה מאליו ומעצמו, וזה מדגיש שהקרבן הוא צורך גבוה „נעשה רצוני”) ולא בשביל ה' אדם³⁸. וזוהי גם „נחת רוח” המיוחדת בקרבנות, שאינה בשאר מצוות התורה, „שאמרת ונעשה רצוני”.

ומטעם זה גופא אומר רש"י „שאמר-תי”, ולא „שגזרת” וכו"ב, כי לשון „שגזרת” מורה על ציווי אל האדם, ומד-גיש שיש כאן מעלה בזה שהאדם מקיים גזירה שלמעלה אף שאינו יודע טעמה; אבל כאן הדיוק הוא שהאדם עושה ה' דבר (לא מפני שהוא צריך לקיים רצונו ית', אלא) כדי שרצונו ית' יתקיים, ואין

(30) א – ט: יג: יז.

(31) ב. ב. שם, ט.

(32) ג. ה. שם, טז.

(33) ד. לא.

(34) רש"י פרשתנו א, ד.

(35) אם מצד הגברא (פר כהן המשיח, חטאת הנשיא או חטאת הקהל), או מצד חומר החטא שמביאים עליו אשם. ולהעיר שבה' תצוה לא נאמר „ריח ניחוח” גבי הפך (ראה לעיל הערה 4) שבא לכפר על מעשה העגל (רש"י שם כט, א).

(36) ו. ח. שם, יד.

(28) אמור כא – ו: ח: יז (וברש"י שם); כא. פינחס כח, ב. אלא שזהו לאחר פרשתנו. – ובפרשתנו (ג, יא) „לחם אשה לה”, וברש"י שם „לחמו של אש לשם גבוה”.

(29) כלומר: זה גופא שהאדם מבטל רצונו מפני רצון הקב"ה יכול להיות באופן של „חשבוך, ע"ד קיום המצות „כדי שאזכה לחי עוה"ב” שענינו הנאה מזיו השכינה, אבל תכלית הביטול – והחידוש שבקרבנות הוא, שביטול זה הוא למעלה מכל ציור „חשבוך” (וראה בארוכה ס' השיחות תשמ"ט ח"א ע' 285-6).

נס, הרי מובן, שהאדם צריך להודות על זה, וא"כ אין מודגש בקרבן זה שהוא בא לפעול „ריח ניחוח לה", „נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני".

ועיקר הדגשת הענין ד„ריח ניחוח", „נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני" הוא⁴⁰ בקרבנות נדבה⁴¹, שבזה מדובר בריש פרשתנו⁴², שעל ידם מראה האדם שרוצה לנדב משלו להקב"ה, והיינו שאינו חושב אודות תועלת שלו, אלא רק ע"ד הקב"ה. ולכן קרבנות אלו גורמים „נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני".

(משיחות ש"פ ויקרא וש"פ צו תשמ"ב;
ש"פ שלח תשכ"ח)

ניחוח, משא"כ בחטאת ואשם – אבל שם גם בקרבן תודה⁴³, שלא בא על חטא אלא להודות על נס שנעשה לו⁴⁴, לא נאמר „ריח ניחוח". וטעמא בעי⁴⁵.

וע"פ הנ"ל יש לומר טעם נוסף לכך שלא נאמר „ריח ניחוח" בחטאות ואשמות, כי בקרבנות אלו שבאים לכפר על האדם הרי עיקר הבאתם אינו צורך גבוה, „שאמרתי ונעשה רצוני", אלא ב"שביל האדם עצמו⁴⁶, שיתכפר לו עונו⁴⁷.

ולכן לא נאמר „ריח ניחוח" בקרבן תודה, כיון שהוא הודאה על נס שהוצרך לנס ונעשה לו, א"כ הקרבה זו שייכת לתועלת שלו, דמאחר שהקב"ה עשה לו

(37) ז, יב ואילך.

(38) רש"י שם.

(39) אלא שלכאורה י"ל, שזהו לפי שלא נזכר בקרא שם בפירוש ע"ד ההקרבה ע"ג המזבח, כ"א רק ע"ד הבאת החלות.

(40) ראה גם עץ הדעת טוב (להרח"ו) פרשתנו (כג, ב). מאמרי אדמ"ר האמצעי – דרושי חתונה ח"א (קה"ת, תשמ"ט) ע' מז. וראה זח"ג רמ, א. – ולהעיר ממנחות בסופה ובפרש"י שם.

(41) אלא שלפ"ו גם בחטאת יחיד לא הול"ל „ריח ניחוח". ואכ"מ.

(42) אף שישנו גם בקרבנות חובה (כבפ' תצוה ופ' פינחס שם). ולהעיר שבמנחת בכורים (פרשתנו ב, יד) שהיא חובה (רש"י שם), לא נאמר „ריח ניחוח" אלא רק „אשה לה" (שם, טז).

(43) כי אף שעולה מכפרת על עשה וכו' (בנ"ל) – הרי עיקר כוונת הכתוב היא לעולת נדבה, כמפורש ברש"י (כנ"ל). „בקרבנות נדבה דיבר הענין". ולהעיר דכל „עולה דורון היא" (ובחים ז, ב), „להיות נחת רוח לקונו" (אגה"ת פ"ב).

ויקרא ב

קרבנו גוי' על חטאתו אשר חטא" – דל-הגירסא, "ואם הביא כפר", "שפיר קרינו ב" קרבנו על חטאתו כיון שהוא על אותו מין⁹, משא"כ להגירסא, "ואם הביא לא כפר", הפירוש ב"על חטאתו" היינו שצ"ל "לשם חטאתו ממש"¹⁰, חטא זה ממש שעבר עליו.

אבל נוסף לזה שזה גופא (הפולגתא בפירוש הכתוב) דורש הסברה – קשה לפרש דלהרמב"ם "שפיר קרינו ב" קרבנו על חטאתו כיון שהוא על אותו מין", שהרי הרמב"ם¹¹ פסק כר' יוחנן¹² שלמד מכתוב זה דכשאל שני זיתי חלב ב-העלם אחד, אם נודע לו על הראשון וחזר ונודע לו על השני מביא שנים, כי "חטאתו אשר חטא" משמעו – "על כל חטאת וחטאת יביא"¹³, הרי שהלשון "חטאתו אשר חטא" אין פירושו מין ה-חטא אשר חטא, אלא חטאו ממש, חטא פרטי זה שעבר עליו¹⁴.

ולכן נ"ל שחילוק זה (בין הגירסאות) תלוי בעצם גדר כפרת החטאת, כדלקמן.

א. כתב הרמב"ם: "המפריש חטאתו על החלב שאכל לא יביאנה על השבת שחלל או על הדם שאכל שנאמר¹⁵ והביא קרבנו שעירת עזים וגוי' על חטאתו אשר חטא עד שיהי' קרבנו לשם חטאו, לא שיקריבנה מחטא על חטא¹⁶. ואם הקריב פסלהי. יתר על זה אמרו¹⁷ הפריש חטאתו על חלב שאכל אמש לא יביאנה על חלב שאכל היום ואם הביא כפר¹⁸". היינו, ש-הדין דחטאת שהפרישה על חלב שאכל אמש לא יביאנה על חלב שאכל היום, הוא רק איסור לכתחילה (מדרבנן), אבל בדיעבד אם הביא כפר.

אבל יש גורסין ברמב"ם¹⁹, "ואם הביא לא כפר" – שאין חילוק אם הופרשה החטאת על חטא אחר (כמו חלב על דם) או על חטא זה עצמו (של אתמול) דבכל אופן ה"ז הקרבה, מחטא על חטא", וגם אם הביא חטאת שהפרישה על חלב שאכל אמש על חלב שאכל היום – "לא כפר" (גם בדיעבד).

והנה בפשטות פולגתא זו (בין שתי הנוסחאות) תלוי' בפירוש הכתוב, "והביא

(9) כס"מ שם. וראה קרית ספר שם.

(10) לח"מ שם.

(11) הל' שגגות פ"ז ה"ט.

(12) שבת ע"א, ב. – וראה נ"כ הרמב"ם שם

(ה"ט וה"יא). ואכ"מ.

(13) רש"י שם ד"ה על חטאתו.

(14) וגם לר"ל שפליג שם על ר"י, הרי ס"ל "ההוא [חטאתו אשר חטא] לאחר כפרה", דאם נודע לו על השני לאחר שנתכפר לו על הראשון מביא שני, ונמצא שגם לשיטתו בא כתוב זה לשלול גם חטא ממין זה (שנודע לו אודותו אחר כפרת הראשון).

(1) הל' שגגות פ"ג ה"ג.

(2) פרשתנו ד, כח.

(3) משנה כריתות (כו, ב) ובגמ' שם.

(4) כדעת ר' אחא בר' דרבא – זבחים ט, ב.

(5) משנה כריתות שם.

(6) כך גריס הר"י קורקוס, הובא בכס"מ שם.

וכ"ה בקרית ספר להרמב"ם שם. וראה לח"מ. תו"ט כריתות שם (פ"ז מ"ז). וועד.

(7) לח"מ שם. וראה קרית ספר שם.

(8) כך ה"י הגירסא לפני התו"ט. וועד. וכ"ה

דעת התוס' ב"ק סו, ב (ד"ה דגול קרבן). מאירי ור' עזריאל (הובא בשטמ"ק) – נזיר כח, א.